

‘Mijn veroordeling is een middelvinger naar klokkenluiders. Dit gebeurt er als je je mond opentrekt.’

Andy Hall

Activist Andy Hall werd drie jaar na het WK in Qatar alsnog gearresteerd

Intimidatie interview | De Brit Andy Hall werd gearresteerd in Qatar omdat hij e-mails had verstuurd over ‘moderne slavernij’ rond het WK voetbal. Hij kon maar net ontkomen aan de cel. ‘Dat mijn eigen overheid mij negeerde, maakte me woedend.’

Boven: een migrant uit Nepal die door een arbeidsongeval in Qatar invalide raakte. Onder: een man werkt in het industriegebied van Doha. FOTO'S EPA

Matthijs van Dam
redactie sport&samenleving

Hij voelde 's ochtends vroeg al natigheid bij de incheckbalie van Qatar Airways. De Britse mensenrechten-activist Andy Hall wilde op 1 juli naar Qatar vliegen voor een brainstorm met een collega. Ze wilden een strategie bedenken voor bedrijven die zich schuldig maken aan uitbuiting bij de bouw van het WK voetbal van 2034, in Saudi-Arabië.

Maar de grondstewardess kreeg een foutmelding toen ze Halls paspoort screende. De Brit appte zijn advocaat. Dit had hij nog nooit gezien. Die raadde hem sterk af het vliegtuig naar Doha te nemen. Hall, telefonisch: “Ik appte terug: ‘Nee nee nee, ik heb niets verkeers gedaan’. Hij kreeg ineens groen licht van de stewardess en ging als laatste aan boord.

Hall concentreert zich als mensenrechtenactivist vooral op de problematiek van dwangarbeid door migranten en op de betrokkenheid van westerse bedrijven in de productieketen. Rond het WK voetbal in Qatar in 2022 onderzocht hij hoe Nepalese arbeidsmigranten daar zonder de juiste visums werkten en veel moesten betalen voor emplooi in de Golfstaat. Zij werkten onder meer in de stadionbouw voor het toernooi.

Felle discussies

De Brit werkte ook een tijdje voor een Londens advocatenkantoor dat ethische evaluaties uitvoerde voor het *Supreme Committee for Delivery and Legacy*, de toernooiorganisatie van het WK. Nadat Hall erachter kwam dat het comité niet ethisch met arbeidsmigranten omging en hij op LinkedIn in felle discussies verzeild raakte met comitéleden, werd hij naar eigen zeggen uit zijn functie bij het kantoor ontheven.

Het voorgevoel van Halls advocaat bleek terecht. Na de landing in Doha werd hij bij de douane opnieuw tegengehouden en in hechtenis genomen. Drie dagen voor de WK-finale van 2022 had de Qatarrese rechter hem bij verstek veroordeeld tot een maand cel voor laster op basis van de cybercriminaliteitswet. Hall wist van niets. Zijn ‘vergriep’ was het doorsturen van een aantal mails naar de Qatarrese overheid die Hall een maand voor het WK had gekregen van een klokkenluider. Daar in stond dat een Qatarrees bedrijf zich rond het toernooi schuldig had gemaakt aan ‘moderne slavernij’.

De arrestatie laat zien hoe Qatar drie jaar na het door mensenrechtenschendingen omstreden WK nog steeds achter critici aangaat. Halls zaak is uniek, zegt Nick McGeehan. Hij is directeur van Fairsquare, een mensenrechtenorganisatie die zich concentreert op het Midden-Oosten.

‘Ik zei dat ik helemaal niks ging tekenen, want ik kon het document niet lezen’

Hij is bekend met de zaak.

Voor het WK werden regelmatig journalisten en activisten opgepakt in Qatar, zegt McGeehan, vaak op basis van die cybercriminaliteitswet. Dit is de eerste arrestatie na het toernooi, voor zover hij weet. In de correspondentie tussen Hall en de Britse overheid noemt de regering de arrestatie ‘een poging om activisten af te schrikken zich uit te spreken voor migranten in Qatar’.

Hall werd na zijn aanhouding

meegenomen naar het kantoor van de openbaar aanklager op het vliegveld, naast de douane. Daar werd hij, naar eigen zeggen, onder druk gezet door agenten om een document te ondertekenen, geschreven in het Arabisch. “Ik zei dat ik helemaal niks ging tekenen, want ik kon het niet lezen.”

In dat document, in bezit van *Trouw*, staat dat Hall met ondertekening zou erkennen dat hij is veroordeeld tot een maand cel voor laster.

Correspondentie met de Britse ambassade in Doha bevestigt dat hem ook een advocaat en tolk werden ontzegd, ondanks herhaaldelijke verzoeken.

Zijn redding, zegt Hall, was een bezoekje aan het toilet. In dat hokje appte hij zoveel mensen als hij kon: de Internationale Arbeidsorganisatie, collega's van andere ngo's, zijn advocaat. Die vroegen hem om een foto van het document, dat hij pas in tweede instantie van zijn bewakers

mocht fotograferen. Hall had de foto al rondgestuurd toen hij die van de bewakers ineens weer moest verwijderen. Van zijn contacten kreeg hij dringend advies niet te tekenen. Anders zou hij direct naar de gevangenis gaan.

Terwijl Hall uren in detentie zat op het vliegveld, werd zijn arrestatie bekend bij Britse media. “Iemand appte me: de BBC heeft over je zaak getweet.” Hij hoorde dat de BBC, *The Guardian*, AP en AFP de Qatarrese

Een arbeidsmigrant die meehielp met de bouw van een van de stadions voor het WK drinkt water op zijn kamer. FOTO ANP

overheid hadden benaderd met vragen over de arrestatie. Niet veel later kreeg Hall ineens zijn paspoort terug. Of hij naar een hotel in Doha wilde dan wel met het eerste vliegtuig het land uit; het maakte de aanklager niet uit. Als hij maar wegging.

Geen rechtsstaat

Correspondentie met de Britse overheid, ingezien door *Trouw*, bevestigt dat de Qatarezen Hall lieten gaan vanwege zijn ‘internationale roep om hulp’. “Het slaat eigenlijk nergens op dat ze me daardoor ineens vrijlieten. Het laat zien dat Qatar nog steeds geen functionerende rechtsstaat heeft”, zegt Hall.

Hij is zeer kritisch op de rol van de Britse overheid. Met de Britse ambassade in Doha legde hij na zijn arrestatie telefonisch contact. Die vertelde hem, zo staat in de verslaglegging van dat gesprek door het Britse ministerie van Buitenlandse Zaken, dat het personeel niet over de kennis beschikte om juridisch advies te geven. Een tolk en een advocaat regelen was ‘onrealistisch’. Hij kon beter vrienden en familie vragen om een Qatarese advocaat in te schakelen.

Volgens Halls advocaat Michael Polak is het ‘de plicht van de Britse overheid om ervoor te zorgen dat onderdanen niet gediscrimineerd worden in een staat die hen in afwezigheid heeft veroordeeld’. Volgens Hall adviseerde de ambassade hem ook het document te ondertekenen en de Qatarese gevangenis in te gaan. Dan had de ambassade iemand op ‘welzijnsbezoek’ kunnen sturen.

In Engeland is het normaal om bij een hulpvraag in het buitenland het parlementslid uit het eigen kiesdistrict in te schakelen. Die persoon reageerde pas weken later op Halls mails. Hall wijt dat zelf aan de zakelijke belangen die dat parlementslid

in het Midden-Oosten heeft. “Ik weet hoe zakendoen in die regio werkt. Als je daar veel geld geïnvesteerd hebt, los je problemen liever stilletjes op.”

De verantwoordelijke voor het Midden-Oosten op het ministerie van Buitenlandse Zaken beantwoordde Halls mails pas na twee weken. Hall had toen al tien mails verstuurd. De ambtenaar biedt in haar antwoord excuses aan voor de late reactie, erkent dat zij veel eerder had moeten reageren en dat zulke situaties in de toekomst niet meer zullen voorkomen. Ook schrijft ze dat ‘die moeilijke tijd beangstigend heeft moeten zijn’ voor Hall.

“Ik was helemaal niet bang, ik was verbaasd”, zegt Hall. “De Britse overheid irriteert me meer dan die van Qatar. Van Qatar verwachtte ik niets, maar dat mijn eigen overheid mij negeerde, maakte me woedend.” Halls zaak doet denken aan die

‘Het was duidelijk dat de Britse overheid geen problemen met Qatar wilde’

van Abdullah Ibhaïs, voormalig communicatiemanager van de WK-organisatie. Hij werd opgepakt na een gefabriceerde aanklacht van fraude, nadat Ibhaïs weigerde arbeidsprotesten onder het tapijt te vegen. Hij vroeg de Nederlandse ambassade acht keer om hulp, maar kreeg die niet.

Achter de schermen, zo bleek uit interne documenten, speelden vooral handelsbelangen en de relatie met Qatar een belangrijke rol om niet in

te grijpen. “Voor de Britse overheid is handel ook prioriteit nummer één. Daarbovenop bemiddelt Qatar tussen Hamas en Israël. Het was duidelijk dat de Britse overheid geen problemen met Qatar wilde”, zegt Hall.

Uit angst dat de Qatarezen zich bedachten en hem toch een maand vast zouden zetten, pakte Hall het eerste het beste vliegtuig vanaf Doha naar Bangkok. Hij vroeg nog of dit formeel een deportatie was, wat meestal gebeurt met buitenlanders in Qatar na een strafzaak. De Qatarezen vertelden Hall dat dat niet het geval was en hij een vrijgeleide had gekregen. Dat de Britse overheid in correspondentie blijft volhouden dat Hall gedeporteerd is, bewijst voor hem dat ze zich nooit echt in zijn zaak geïnteresseerd hebben.

Arbitraire detentie

Opvallend is dat verschillende advocaten hem niet wilden bijstaan in een hoger beroep tegen zijn veroordeling, zo blijkt uit de correspondentie, omdat Hall de media heeft gezocht. Zij werken liever zonder publieke aandacht. Ook de Britse overheid is niet bereid hem te helpen bij het aanvechten van zijn veroordeling. Met een Qatarese advocaat gaat Hall dat alsnog doen. Ook diende hij deze week bij de Verenigde Naties een aanklacht in tegen de Qatarese staat wegens arbitraire detentie.

Hij financiert de juridische kosten via crowdfunding. Hoger beroep indienen is belangrijk, zegt Hall, omdat zo’n veroordeling hem hindert in zijn werk als mensenrechten-activist. “Het tast mijn geloofwaardigheid aan. Maar het is ook een middelvinger en een zorgwekkend signaal naar de internationale gemeenschap, klokkenluiders en activisten. Dit gebeurt er als je je mond opentrekt.”

Pepijn Keppel

Pepijn Keppel is schrijver, journalist, oud-tophockeyer en columnist voor *Trouw*

In de sport moet de prof op de amateur gaan lijken

Op een doordeweekse avond parkeer ik mijn fiets in de stalling op een sportpark. Er lopen mensen hun rondjes over de atletiekbaan, hun benen krachtig en met de souplesse van een edel dier. Vijf voetballers op een naastgelegen veld verplaatsen een doel. Mijn teamgenoten hebben zich gehaast om op tijd te komen, sommigen lopen al warm.

Op iedere amateurclub moet het ongeveer zo gaan rond dit tijdstip, volgens dezelfde patronen en gebruiken. We zeggen de barman gedag, slepen met ballen en pionnen, spelen fanatiek een partijvorm, drinken na afloop een alcoholvrij biertje. Ik heb die dingen gemist.

Voor het eerst sinds jaren ben ik weer lid van een hockeyclub. Na de zomer speel ik met mijn team in de reserve derde klasse – het laagste niveau waarop ik ooit in teamverband heb gesport. En zelden beleefde ik er zoveel plezier aan als de afgelopen maanden.

Het voelt soms alsof ik een nieuwe sport ontdek, terwijl die me tegelijk zo vertrouwd is. Ik ken alle tactieken en mijn technische onvolkomenheden. Maar bovenal besef ik dat de sport me iets nieuws probeert te leren; er heeft zich een andere dimensie voor me geopend.

Eerlijk gezegd heb ik pas nu het gevoel dat ik begrijp wat de intrinsieke waarde van sport inhoudt – en wat er op professioneel niveau verloren gaat onder invloed van financiële en politieke druk. Hier is de sport geen lijdend voorwerp, geen middel in handen van externe krachten. Dit is sport, ontdaan van franje en belangen.

Als amateursporters zijn we geneigd om lering te trekken uit de professionele sport. We kopiëren hun

Ik speel lager dan ooit tevoren, en begrijp nu pas de intrinsieke waarde van sport

tactieken en technieken, kopen dezelfde scheenbeschermers en sticks. Maar als we de professionele sport willen terugbrengen naar de kern, weer willen terugkeren naar de intrinsieke waarde, zouden we het omgekeerde pad moeten bewandelen: de professionele sport moet meer op amateursport gaan lijken.

Ik maak me geen illusies. Sponsors zullen blijven, tv-rechten zullen ook in de toekomst naar de hoogste bidder gaan, autoritaire regimes zullen de oerkracht van sport blijven aanwenden voor hun eigen doeleinden.

Maar dat betekent niet dat we machteloos zijn. We kunnen grenzen stellen. We kunnen beïnvloeden welke extrinsieke waarde aan sport wordt toegekend – en welke niet.

Wat zou er gebeuren als we de professionele sport begrensd? Als clubs slechts een beperkt budget en aantal sponsors mochten hebben? Als we toernooien links lieten liggen wanneer mensenrechten worden geschonden? Als media daar niet meer enthousiast verslag over zouden doen? Misschien is dat naïef. Misschien is het nodig.

Dat vraagt om meer publieke middelen. Niet om topsport verder op te pompen, maar om grenzen te stellen aan de krachten die haar corrumperen. Meer publieke middelen betekenen meer controle, meer kaders, meer moreel kompas – en minder afhankelijkheid van partijen die sport gebruiken als vehikel voor winst, invloed of propaganda.

De sport mag de afgelopen decennia wellicht overhevig zijn geweest aan krachten van buitenaf, de kernwaarden zijn nooit helemaal verdwenen. Ten diepste weten waartoe we sporten, wat de betekenis is van sport voor onze samenleving. Het enige wat ons rest, is daarvoor te kiezen.

Dit is het derde deel van een drieluik.